

Hadinec červený

V minulosti formovali kolmé pieskové a sprašové steny najmä rieky. Po zregulovaní veľkých riek a zariadení riečnych procesov tvorby brehov je takýchto zachovalých lokalít málo. Väčšina hniezdných stien sa nachádza mimo dosahu riek, kde by ich mohla voda počas záplav prirodzene zmyvať. Preto hniezdne steny degradujú, zosúvajú sa a postupne zarastajú vegetáciou. Pre zlepšenie stavu pieskových stien realizuje Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko projekt LIFE12 NAT/SK/000488 „Integrovaný manažment riečnych ekosystémov na juhozápadnom Slovensku“.

Cieľmi projektu sú v CHVÚ Dolné Pohronie:

- ✿ zlepšenie stavu kolmých hniezdných pieskových a sprašových stien pre včeláriky zlaté formou bagrovania a mechanickej úpravy stien
- ✿ zlepšovanie potravinnej bázy pre včeláriky
- ✿ potláčanie invázných druhov rastlín
- ✿ budovanie povedomia o hodnotách územia medzi miestnymi obyvateľmi

Skorec obyčajný

Labtuška poľná

Včelárik zlatý

Lubovník bodkovaný

Leták vznikol v rámci projektu LIFE12 NAT/SK/000488 „Integrovaný manažment riečnych ekosystémov na juhozápadnom Slovensku“, ktorý podporujú Európska Komisia a Ministerstvo životného prostredia SR.

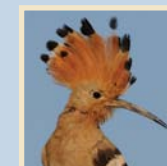
V roku 2014 vydala:

Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, Mlynské nivy 41, 821 09 Bratislava, www.vtaky.sk, e-mail: vtaky@vtaky.sk, tel.: +421 2 554 22 185.

Foto a kresby: J. Lengyel, M. Sádovský, J. Gúgh, Z. Kiripolská, Š. Benko, B. Čičel, A. Chudý, J. Svetlík.

www.podunajsko.sk
www.vtaky.sk

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE

Dolné Pohronie

Brehuľa hnedá

Hniezdna stena v Jurskom Chlme

Hadinec obyčajný

Vrabec poľný

Dolné Pohronie

Chránené vtáčie územie (CHVÚ) Dolné Pohronie bolo vyhlásené na rozlohu 229,32 ha vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 27/2008 na účel zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhu vtáka európskeho významu včelárika zlatého (*Merops apiaster*) a zabezpečenia podmienok jeho prežitia a rozmnožovania. Typickými biotopmi územia sú pieskové a sprašové steny na riečnych terasách a nánosoch, ťažobne štrkopieskov a teplomilné trávnaté, trávno-krovité biotopy.

Súčasťou CHVÚ Dolné Považie sú:

- ✦ Územie európskeho významu Jurský Chlm na rozlohe 104,06 ha. Účelom vyhlásenia je ochrana vzácných druhov rastlín hadinec červený (*Echium russicum*) a pichliač úzkolistý (*Cirsium brachycephalum*). V území sa vyskytujú aj tieto európsky významné biotopy: Vnútrozemské slaniská a slané lúky (1340), Panónske travinnobylinné porasty na spraši (6250), Nížinné a podhorské kosné lúky (6510) a Slatiny s vysokým obsahom báz (7230).
- ✦ Prírodná rezervácia Jurský Chlm, ktorá bola zriadená na ploche 5,8 ha v roku 1993 na účel ochrany vzácných druhov rastlín koziniec bezbyľový (*Astragalus excapus*) a zlatá brada južná (*Chrysopogon gryllus*).

Dudok chochlatý

Bielolist roľný

Výberové druhy vtákov CHVÚ Parížske močiare

Včelárik zlatý (*Merops apiaster*) – CHVÚ Dolné Pohronie má len jeden výberový druh. Výskyt včelárikov vo významnom počte podmieňuje podložie a existencia piesčitých nánosov, terás Dunaja a väčších riek, ktoré územím v minulosti meandrovali. Dolné Pohronie patrí medzi 5 najvýznamnejších vtáčích území pre hniezdenie a ochranu včelárika zlatého na Slovensku. Na rôznych pieskových a sprašových stenách v okresoch Komárno, Nové Zámky a Levice hniezdi významná populácia druhu. Pieskové steny zaradené do vtáčieho územia nájdeme v katastrach obcí Radvaň nad Dunajom, Virt, Búč, Bátorove Kosihy, Mužla, Horný Chotár a Pastovce.

Včelárik zlatý patrí medzi najfarebnejšie vtáky Slovenska. Spodok tela je tyrkysovo modrý, vrchná časť krídel, chrbát a temeno škoricovo až zlato hnedé. Oči sú výrazne červené, vedie cez ne čierny pás a hrdlo je žlté. Počas letu sa vyznačujú typickou siluetou, pričom nezameniteľný je predĺžený klin na chvoste, ktorý je tvorený z predĺžených chvostových letiek. Nezameniteľný je aj hlas znejúci ako ďur-ďur-ďur-dalag.

Včelárikovia patria medzi sťahovavé vtáky. Na zimu odlietajú do subsaharskej Afriky, kde nájdú aj v zime dostatok potravy, hmyzu. Do Európy prilietajú začiatkom mája. Hniezdia na pieskových, hlinených a sprašových kolmých stenách, ojedinele aj na vodorovnom podklade. Hĺbia si nory, na konci ktorých sú hniezdne komôrky. Obsadené a využívané nory sa dajú určiť aj podľa vyhlbených plytkých kolajničiek, ktoré vznikajú po pohybe včelárikov pri vstupe do nory. Hniezdenie trvá od mája do konca júla. Znášajú 4-7 vajec. Na zimoviská odlietajú v septembri.

Včelárikovia patria medzi hmyzožravé vtáky. Lovia počas letu veľké druhy blanokrídleho hmyzu. Medzi najčastejšiu korisť patria osy, čmeliaky, včely, motýle, vážky, koníky, kobylky, chrústy a iné. Včelárikovia sú na niektorých miestach kvôli lovu včiel prenasledované. Výskumy a analýzy vývrzkov ale dokazujú, že včely tvoria len malý zlomok potravy včelárikov a vtáky určite neprispievajú k úbytku stavov včelstiev.

Pieskové lokality s kolmými stenami sú domovom aj ďalších druhov vtákov. Kolmé steny využívajú, podobne ako včelárikovia, aj brehule hnedé (*Riparia riparia*). Tie si podobne ako včelárikovia hĺbia nory do substrátu. Dutiny po včelárikoch a brehuliach obsadí aj dudok chochlatý (*Upupa epops*), vrabce poľné (*Passer montanus*), škorce obyčajné (*Sturnus vulgaris*), trasochovst biely (*Motacilla alba*) či žltouchovst domový (*Phoenicurus ochruros*). V krajinách južnej Európy hniezdia často na pieskových stenách aj u nás vzácné krakle belasé či kuviky obyčajné. Okolie stien s typickými pieskovými biotopmi obývajú aj ďalšie stepné druhy vtáctva, napríklad strakoš obyčajný (*Lanius collurio*), prhlviar čierohlavý (*Saxicola torquata*), pipiška chochlatá (*Galerida cristata*) alebo ľabtuška poľná (*Anthus campestris*).

Včelárik zlatý